

**ФОРМИ ТА МЕТОДИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ****FORMS AND METHODS OF IMPLEMENTATION OF PREVENTIVE ACTIVITIES
BY THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE**

Булатін Д.О.,

*здобувач кафедри правоохоронної діяльності та поліцейської
Харківського національного університету внутрішніх справ*

У статті досліджено форми та методи здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України. До форм превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, віднесено такі: видання актів управління; укладення адміністративно-правових договорів; вчинення юридично значущих дій; здійснення організаційних заходів; виконання матеріально-технічних операцій. Визначено, що однією з найпоширеніших форм превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, є індивідуальні правові акти управління виконавчо-розпорядчого, ненормативного характеру. За допомогою них вирішуються індивідуально-конкретні справи у сфері превенції правопорушень через застосування норм адміністративного права. З'ясовано, що під методами превентивної діяльності Національної поліції України зазвичай розуміють способи або засоби досягнення поставлених перед її підрозділами завдань. Через цілеспрямований вплив поліцейського на відповідний об'єкт управління реалізується управлінська функція й виконуються поставлені перед Національною поліцією України завдання. До основних методів здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України віднесено переконання і примус. Метод примусу при здійсненні превентивної діяльності Національною поліцією України може включати психологічний або фізичний вплив поліції на певних осіб з метою змусити їх виконувати приписи правових норм. Зроблено висновок, що форми превентивної діяльності Національної поліції України – це правове вираження конкретних однорідних дій, що здійснюються поліцейськими в межах їх компетенції з метою виконання поставлених перед ними завдань і функцій. Методи здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України – це різноманітні способи, засоби, прийоми безпосереднього впливу Національної поліції України і безпосередньо поліцейських на об'єкти управління з метою виконання поставлених перед поліцією завдань та функцій. Дослідженню окремих конкретних форм та методів превентивної діяльності Національної поліції України будуть присвячені наступні наші дослідження.

Ключові слова: превенція, превентивна діяльність, поліція, форми управління, методи управління, Національна поліція України.

The article explores the forms and methods of preventive action by the National Police of Ukraine. The forms of preventive activity carried out by the National Police of Ukraine include: publication of management acts; conclusion of administrative and legal contracts; committing significant legal actions; implementation of organizational measures; performance of logistical operations. It is determined that one of the most widespread forms of preventive activity carried out by the National Police of Ukraine is the individual legal acts of management of executive-administrative, non-normative character. They help to solve individual-specific cases in the field of prevention of offenses through the application of administrative law. It is found that the methods of preventive action of the National Police of Ukraine usually understand the ways or means of achieving the tasks set before its units. Due to the deliberate influence of the police officer on the respective management object, the management function is realized and the tasks set before the National Police of Ukraine are achieved. The main methods of preventive action by the National Police of Ukraine include beliefs and coercion. The method of coercion in carrying out preventive activities by the National Police of Ukraine may include the psychological or physical influence of the police on certain persons in order to compel them to comply with the rules of law. It is concluded that forms of preventive activity of the National Police of Ukraine is a legal expression of specific homogeneous actions carried out by police officers within their competence in order to fulfill their tasks and functions. Methods of carrying out preventive activities by the National Police of Ukraine are various ways, means, techniques of direct influence of the National Police of Ukraine and, directly, police officers on the objects of management in order to fulfill the tasks and functions set before the police. The following specific investigations will be devoted to the investigation of specific concrete forms and methods of preventive activity of the National Police of Ukraine.

Key words: prevention, preventive activity, police, forms of management, management methods, National Police of Ukraine.

Актуальність теми. Одним із пріоритетних напрямів діяльності Національної поліції України є здійснення нею превентивних дій. Так, в діяльності Національної поліції України акцентується увага на відкритості і прозорості дій поліції, комунікації із засобами масової інформації. Важливе значення має матеріально-технічне забезпечення підрозділів, співпраця з органами місцевого самоврядування, захист прав поліцейських, профілактична робота з дітьми і родинами, що опинилися в складних життєвих обставинах (захист їх прав, життя і здоров'я, запобігання домашньому насильству, розшук безвісно зниклих тощо), протидія наркозлочинності та впровадження спільних превентивних проєктів з громадськістю. Ці пріоритетні та, безумовно, актуальні напрями реалізуються через використання відповідних форм та методів здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України. Такі форми та методи є малодослідженими.

Необхідність з'ясування форм та методів здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України пов'язана з проведенням належної нормотворчої й правовиховної роботи задля створення відповідних умов в державі, забезпечення достатнього рівня нормативно-правового регулювання суспільних відносин. Це визначає актуальність даної статті.

Стан дослідження. Різні аспекти соціального захисту населення висвітлювалися в роботах багатьох вчених. Зокрема, дана тема була висвітлена у працях учених-адміністративістів, таких як О.М. Бандурка, С.М. Гусаров, О.С. Доценко, В.В. Конопльов, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінний, О.В. Негодченко, А.В. Панчишин, К.М. Рудой, Ю.В. Сіроштан. Метою цієї роботи є вираження власного бачення щодо форм та методів здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України.

З огляду на це новизна статті полягає в авторському погляді на проблему з'ясування форм та методів здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України задля подальшого їх використання в практичній діяльності Національної поліції України. Також новизною ми вбачаємо у недостатній розробленості теоретичних положень щодо форм та методів здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України, що зумовлює важливість глибокого і всебічного наукового дослідження широкого кола питань, пов'язаних організаційними засобами забезпечення здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України.

Виклад основного матеріалу. Адміністративно-правові засади здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України [1] включають форми і методи такої діяльності (державно-управлінські елементи).

Форми характеризують зовнішній прояв конкретних організаційно-управлінських дій, спрямованих на безпосередню реалізацію превентивної функції Національної поліції України [2]. Також адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України характеризуються сукупністю адміністративно-правових норм, які визначають форми та методи нормотворчої і розпорядчої діяльності Національної поліції України [3].

Форма – термін латинського походження, що означає зовнішній вигляд, обриси предмету. Державна влада втілюється у конкретних діях підрозділів Національної поліції України, що відображають зміст та спрямованість превентивної діяльності. Тобто державна влада реально проявляється в конкретних превентивних діях Національної поліції України, які виражають зміст і характер впливу на різні ситуації. Їх зовнішнім відображенням є певна форма управлінської діяльності або форма реалізації виконавчої влади [3].

Форми превентивної діяльності Національної поліції України – це правове вираження конкретних однорідних дій, що здійснюються поліцейськими в межах їхньої компетенції з метою виконання поставлених перед ними завдань і функцій. Такими формами превентивної діяльності Національної поліції України є зовнішні прояви функціонального змісту управлінської діяльності.

Національна поліція України, застосовуючи відповідні форми превентивної діяльності, виконує поставлені перед нею завдання та функції і фактично реалізує свої виконавчо-розпорядчі повноваження. Багатоманітність форм превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, зумовлюється тим, що вони мають різні варіанти зовнішнього відображення.

Виділяють форми реалізації превентивної діяльності у відносинах з іншими суб'єктами та форми внутрішньоорганізаційної роботи (ведення діловодства, розподіл обов'язків з превенції правопорушень між підрозділами НПУ).

Форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, поділяються на правові та організаційні за характером наслідків, які вони викликають. Правові форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, викликають чітко виражені юридичні наслідки. Ці форми пов'язані з компетенцією, з реалізацією владних повноважень поліцейськими щодо здійснення покладених на них превентивних функцій. Правові форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, передбачають регламентовану процедуру здійснення й спрямовані на досягнення юридичного результату.

Організаційні форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, не мають визначеного спеціального юридичного вираження, вони не пов'язані з виданням актів управління чи вчиненням юридично значущих дій і не мають значення юридичних фактів, що породжують, змінюють чи припиняють адміністративно-правові відносини, тобто не викликають юридичних наслідків. Це, наприклад, проведення семінарів, підвищення кваліфікації, організація зв'язку чи охорони [4].

Залежно від їхнього призначення форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, можна класифікувати так:

- видання актів управління;
- укладення адміністративно-правових договорів;
- вчинення юридично значущих дій;
- здійснення організаційних заходів;
- виконання матеріально-технічних операцій.

Видання Національною поліцією України актів управління є однією з форм превентивної діяльності. Правовий акт управління – це підзаконне, односторонньо-владне, офіційне рішення (волевиявлення) суб'єкта виконавчої влади з питань управлінського характеру, прийняте ним

у межах його компетенції в передбачених законом формах та порядку, яке тягне за собою юридичні наслідки.

Правові акти управління як форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, класифікуються за низкою критеріїв. За дією в часі вони бувають безстроковими, визначеного строку, тимчасовими та разової дії. За сферою застосування виділяють внутрішньоорганізаційні (спрямовані на підлеглих) та акти зовнішньої дії (впливають на громадян, громадські організації, державні підприємства й установи). Що стосується змісту, то правові акти управління як форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, поділяють на регулятивні, юрисдикційні та компетенційні (визначають компетенцію). За формою вираження виділяють письмові, усні (застосовуються безпосередньо) та конклюдентні акти (виражені знаками чи сигналами).

Правові акти управління як форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, можуть прийматися колегіально та в одноособовому порядку (за порядком прийняття). Також такі акти можуть вступати у силу негайно (з дати підписання, прийняття), з дати, зазначеної в акті, з дати, зазначеної в іншому акті, або після державної реєстрації й офіційного опублікування [5].

Однією з найпоширеніших форм превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, є індивідуальні правові акти управління виконавчо-розпорядчого, ненормативного характеру. За допомогою них вирішуються індивідуально-конкретні справи у сфері превенції правопорушень через застосування норм адміністративного права.

Індивідуальні управлінські акти є правозастосовними та розпорядчими. Вони реалізують конкретні юридично-владні приписи уповноважених суб'єктів виконавчої влади через застосування адміністративно-правових норм і спрямовані на вирішення індивідуально-конкретних питань управлінського характеру [5]. Такі управлінські акти (форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України) поділяють на рішення, розпорядження, накази, положення, інструкції, статuti, настанови.

Розпорядження мають індивідуальне значення й приймаються начальниками задля оперативного вирішення управлінських питань. Рішення з різних управлінських питань приймаються колегіально як підсумковий акт. Накази видаються в поліції начальниками індивідуально задля безпосередньої організації роботи. Зокрема, через них вводяться в дію різні інструкції, статuti, настанови тощо. Положеннями в Національній поліції України визначають її структуру, функціональне призначення та правовий статус. Інструкціями є систематизовані зводи правил поведінки в певних ситуаціях чи настанови щодо здійснення окремих видів діяльності в цілому. Настанови, окрім правил поведінки, мають навчальний характер.

Адміністративні договори є ще однією формою здійснення превентивної діяльності. Вони укладаються на добровільній основі між суб'єктами, одним з яких є Національна поліція України, з приводу форм, способів і шляхів спільної реалізації в межах наданої компетенції окремих управлінських функцій або координації зусиль для досягнення будь-яких спільних результатів управлінської діяльності.

Вчинення дій юридичного характеру (реєстрації, отримання дозвільних документів) створює нові юридичні положення, які змінюють існуючі правові відносини або виступають необхідними умовами для настання правових наслідків.

Організаційні заходи виражаються у повсякденній управлінській діяльності суб'єктів превентивної діяльності Національної поліції України і забезпечують управлінський вплив через проведення службових нарад, засідань, через вивчення, узагальнення та розповсюдження

прогресивного досвіду, через розробку певних програм, надання практичної та методичної допомоги, інструктування, інспектування та контролювання, через внутрішньоорганізаційну роботу та інші організаційні дії внутрішнього характеру.

Матеріально-технічні операції мають допоміжне призначення. Вони обслуговують управлінський процес, у т. ч. щодо основних юридично значущих форм державного управління. Це підготовка необхідних матеріалів для видання управлінських актів та саме їх видання, інформативна робота, статистика та облік, діловодство та інший документообіг, оформлення службової документації, ведення архівів, інші матеріально-технічні дії забезпечувального характеру [6].

Під методами превентивної діяльності Національної поліції України зазвичай розуміють способи або засоби досягнення поставлених перед її підрозділами завдань. Через цілеспрямований вплив поліцейського на відповідний об'єкт управління реалізується управлінська функція й досягаються поставлені перед Національною поліцією України завдання. Управлінський вплив здійснюється за допомогою певних прийомів і засобів, які і є такими методами, в яких уособлюються зв'язки між суб'єктами й об'єктами управління. Отже, методи здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України – це різноманітні способи, засоби, прийоми безпосереднього впливу Національної поліції України і безпосередньо поліцейських на об'єкти управління з метою виконання поставлених перед поліцією завдань та функцій.

Через методи здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України фактично здійснюється мета, виконуються завдання і реалізуються функції поліції. Загалом в науці методами управлінської діяльності вважаються способи і прийоми аналізу та оцінки управлінських ситуацій, використання правових і організаційних форм, впливу на свідомість і поведінку людей у керованих суспільних процесах, відносинах і зв'язках [7]. Загальноживим є розуміння методів управління як різноманітних способів, прийомів і засобів цілеспрямованого впливу суб'єктів управління на свідомість, волю і поведінку об'єктів управління з метою досягнення цілей і виконання функцій управління.

Саме завдяки використанню окремих методів здійснення превентивної діяльності відбувається управлінський вплив шляхом впровадження форм здійснення такої діяльності. Методи і форми здійснення превентивної діяльності є взаємопов'язаними, адже у відповідній формі метод управління реально виконує роль способу (засобу) управляючого впливу. У формах же фактично втілюються методи.

Використовувані методи здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України є досить різноманітними. Управлінські методи в науці поділяють на наукові і ненаукові, демократичні і диктаторські, державні й суспільні (громадські), адміністративні і економічні, прямого і непрямого впливу, загальні і спеціальні. Проте в основі всіх методів державного управління, як і здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України, лежать універсальні методи переконання і примусу, що охоплюють всі інші форми і методи управління. Переконання становить систему заходів виховного і заохочувального характеру, спрямованих на формування у об'єктів управління звички добровільно виконувати вимоги правових норм (роз'яснення, виховання, заохочення тощо) [8]. Метод примусу при здійсненні превентивної діяльності Національною поліцією України може включати психологічний або фізичний вплив поліції на певних осіб з метою змусити їх виконувати приписи правових норм.

Підсумовуючи, зазначимо, що форми превентивної діяльності Національної поліції України – це правове вираження конкретних і однорідних дій, що здійснюються поліцейськими в межах їхньої компетенції з метою виконання поставлених перед ними завдань і функцій. Методи здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України – це різноманітні способи, засоби, прийоми безпосереднього впливу Національної поліції України і безпосередньо поліцейських на об'єкти управління з метою виконання поставлених перед поліцією завдань та функцій. Дослідженню конкретних форм та методів превентивної діяльності Національної поліції України будуть присвячені наступні наші дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII / *Верховна Рада України. База даних «Законодавство України»* URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Логвиненко Б.О. Адміністративно-правові засади медичного забезпечення органів внутрішніх справ України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Дніпропетровськ, 2008. 20 с.
3. Панова Н.С. Адміністративно-правові засади розвитку державного управління в сучасній Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2008. 19 с.
4. Адміністративне право України. URL: https://knowledge.allbest.ru/law/3c0b65625b3bc68a5c53b88421306c27_3.html.
5. Адміністративне право України : навчальний посібник. URL: <https://www.docsity.com/ru/administrativne-pravo-ukrajini/1424312>.
6. Поняття адміністративного права та його місце в системі права України. Форми державного управління. URL: <http://nauch.com.ua/pravo/70494/index.html?page=10>.
7. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : курс лекций. Москва : Юрид. лит., 1997. 400 с.
8. Форми і методи державного управління. *Адміністративне право*. URL: <https://dl.sumdu.edu.ua/textbooks/92446/532812/index.html>.